

บทที่ 3

การสร้างคำ

I. จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังการเรียนบทนี้แล้ว นักศึกษาสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. อธิบายวิธีสร้างคำใหม่ได้
2. อธิบายวิธีสร้างคำบาลีสันสกฤตได้
3. อธิบายความหมายของคำกิticก์ ชนิดคำกิticก์พร้อมทั้งปัจจัยกิticก์ได้
4. อธิบายความหมายของอุปสรรค ลักษณะอุปสรรคและวิธีสร้างคำแบบอุปสรรคได้
5. อธิบายความหมายของคำสมมาส สนธิ ชนิดของสมมาสและสนธิได้
6. อธิบายความหมายของคำพหู ชนิดคำพหูพร้อมทั้งวิธีสร้างคำแบบพหูได้

II. รายละเอียดของเนื้อหา

1. การสร้างคำไทย

การสร้างคำไทย มีอยู่ 3 วิธีคือ

1. วิธีซ้อนคำ
2. วิธีเข้าคำ
3. วิธีประสมคำ

1. วิธีซ้อนคำ

1. วิธีซ้อนคำ หมายถึงการนำคำ 2 คำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกันมาเข้าคู่กัน เช่นทำให้เกิดความหมายใหม่แปลกลไปกว่าคำเดียว เช่น หน้าตา ดูแล อ่อนน้อม หรือ นำคำที่มีเสียงที่มีที่เกิดแห่งเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมาเข้าคู่กันเข้า ทำให้ได้ทั้งเสียงและความหมาย เช่น จริงจัง ชิงชัง ทักษะ โยกย้าย รุกราน เป็นต้น

เพราะฉะนั้น คำซ้อนจึงมีลักษณะการซ้อนคำอยู่ 2 วิธีคือ

1. วิธีซ้อนคำทางด้านความหมาย
2. วิธีซ้อนคำทางด้านเสียง

1. วิธีซ้อนคำทางด้านความหมาย คือการนำคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเข้า คำที่นำมาซ้อนกันนั้น อาจเป็นคำไทยกับคำไทย คำไทย กับคำต่างประเทศ หรือคำต่างประเทศกับคำต่างประเทศ มาซ้อนกันได้ดังนี้

ไทย+ไทย เช่น หน้าตา, ดูแล, อบรม, เชื่องชา ฯลฯ
ไทย+เขมร เช่น เเงីបស៊ច, រៀបសងប ฯลฯ
ไทย+ส. เช่น ชาากສพ เគ្រាសក
ไทย+บ. เช่น យវឌយន ភិន្ទាន
บ+ส. เช่น រូបពរណ រូបភាព
ស.+บ. เช่น ទរួមសមបតិ អិកិតុហី (ស.+ប.)
ប.+ស. เช่น សុខសងប
ស.+ស. เช่น សងបសៀយន សេដ្ឋកិច្ច

คำที่นำมาซ้อนกันแล้ว อาจจะใช้เป็นคำนามก็ได้ กริยา ก็ได้ วิเศษณ์ ก็ได้ เช่น
คำนาม เช่น หน้าตา เนื้อตัว หัวหมู
คำกริยา เช่น ดูแล เจ็บไข้ หลับนอน
คำวิเศษณ์ เช่น อ่อนน้อม เผิดร้อน แข็งแรง แข็งกร้าว

2. วิธีข้อนทางด้านเสียง คือการนำคำที่มีเสียงที่มีที่เกิดแห่งเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันมาซ้อนกันเข้าและได้ความหมายด้วย เสียงที่นำนั้น อาจจะเป็นเสียงสะหน้ากับสะกลาง หรือสะกลางกับกลาง หรือสะหลังกับสะกลางก็ได้ เช่น

สารหน้ากับกล่อง อิ+อะ เช่น จริงจัง ชิงชัง ลิบลับ ชีชะ ยลฯ เอะ+อะ เช่น เกาะกะ เปะປະ
ເລະລະ ຍລฯ ເວ+ອາ เช่น ເກັ້ງກ້າງ ແ່ງໜ່ງ່າງ ຍລฯ

สาระกล่างกับกล่าง อี+อะ เช่น ชีงชัง ตึงดัง ติกตัก ทิกทัก ฯลฯ เออะ+อะ เช่น เงอะงะ เทอะทะ เลออะละ ฯลฯ เออ+อา เช่น เชือซ่า เว่อร่า เอินอาบ ฯลฯ

ສະເໜັດກັບຄາງ ອຸ+ອະ ເຊັ່ນ ຖຸກກັກ ຮູງຮັງ ບຸປັບປຸງ ຕຸຕິະ ພລຍ
ອຸ+ອາ ເຊັ່ນ ຮູ່ມ່ວມ ຫຼຸ້ມຫໍາ ນຸ່ມງໍາມ ພລຍ

ສະພາບສັນກົດໄດ້ ເງິນ

สาระหน้ากับสาระหน้า เอียง+ไอ เช่น เรี่ยวเรียบราย เบี้ยงป่าย เอียงอาย ฯลฯ
ไอ+เอียง เช่น ไก่ตุ่น เลี้ยง เลี้ยง ฯลฯ

សរុបអំពីការបង្កើតរបស់ខ្លួន

สาระหลังกับสาระหน้า เอา อาจ+ໄວ อย่าง เช่น เมามาย ก้าวกระย ฯลฯ

นอกจากรสเสียงที่มีที่เกิดแห่งเดียวกันหรือต่างกันแล้ว ยังมีเสียงตัวสะกดอีกด้วย เช่น แจกแจง กักขัง จัดจ้าน คัดค้าน รวมรวม ปราบปราม ชูกชุม ลักษัน ยกย้อน หักทาย ยักย้าย ยุ่งยาก รุกราน บุกบึ้น ฉุกลน ขะมุกขะมอง แยกย้าย โยกย้าย มุ่งหมาย เอียงอาย ปลดเปลือง ตะขิดตะขวาง ลดหลั่น เหินห่าง หม่นหมอง รอนแรม ลวนลาม หัวบคุณ พุ่มเพือย ฯลฯ นอกจากการซ้อนคำ 2 คำแล้ว ยังมีวิธีซ้อนคำถึง 4 คำ หรือ 6 คำโดยมีการสัมผัสเสียงกลางคำด้วย

คำชี้อัน 4 คำ

1. ความหมายอยู่ที่คำต้น เช่น คอขาดบาดตาย (คอขาด) บ้าบอคแตก (คอแตก) ໄລກໄມ້ໂທສັນ (ໂລກ) หมอบราบคาบแก้ว (หมอบราบ) ເກີຍວດອອງຫອງຢູ່ງ (ເກີຍວດອອງ) ຈອງຫອງພອງຂນ (ຈອງຫອງ) ແລະ
2. ความหมายอยู่ที่คำท้าย เช่น ກ່ອຮ່າງສ້າງຕົວ (ສ້າງຕົວ) ເກີບໂຄມຮອມຮົບ (ຮອມຮົບ) ວ່ານອນສອນง່າຍ (ສອນง່າຍ) ນ້ຳພັກນ້ຳແຮງ (ນ້ຳແຮງ) ອື່ລຸຍ່ຊູຍແລກ (ຊູຍແລກ) ກິນເບັນຜ່ານເມືອງ (ຜ່ານເມືອງ) ແລະ
3. ความหมายอยู่ที่คำต้นและคำท้าย เช่น ໄວເນື້ອເຊື້ອໃຈ (ໄວໃຈ) ຕິດສອຍຫ້ອຍຕາມ (ຕິດຕາມ) ພລມາກරາກໄໜ້ (ພລໄມ້) ຜູ້ລາກມາກົດີ (ຜູ້ດີ) ເຄຣະໜໍ້ໜາມຍາມຮ້າຍ (ເຄຣະໜໍ້ຮ້າຍ) ທຳມີ່ສິ່ງຂວ້າງໝູ (ທຳຂວ້າງໝູ) ແລະ
4. ความหมายอยู่ทั้งคู่ เช่น ບຸງບຸງຫັກສັກດີໄຫຍ່ ໄປລາມາໄຫວ້ ຍັກຄົວຫລິວຕາ ສັນຫອນນອນເສື່ອ ລົມລູກຄລູກຄລານ ແລະ

คำชี้อัน 5 คำ

อดຕາຫລັບຂັບຕານອນ (อดนອນ) ຂຶງກົරາຂ່າກົງແຮງ (ແກຮ່ງທັງຄູ)

2. ວິທີໜ້າຄຳ ມາຍຖືກການນຳຄຳເດີຍກັນສອງຄຳມາຊັອນກັນເຂົ້າ ທີ່ມາກລ່າວ 2 ຄຣັງ ເກີດເປັນຄຳໃໝ່ ມີຄວາມໝາຍໃໝ່ ຕ່າງໄປຈາກຄຳເດີຍ ເພື່ອໃຫ້ວ່າຄຳທີ່ກລ່າວ 2 ຄຣັງເປັນຄຳໜ້າ ໄນໃຊ້ຄຳເດີຍ ຈີ ເຮັງກັນ ຈຶ່ງໃຊ້ໄມ້ຍແກ (ງ) ແພນຄຳທີ່ໜ້າກັບຄຳຕັ້ນ ເຊັ່ນ ເດັກໆ ສູງໆ ຢ່ານໆ ດີໆ ຢ່ານໆ ເປັນຕົ້ນ

2. ວິທີໜ້າຄຳ

1. ນຳຄຳເດີຍກັນທີ່ຈາກຈະເປັນຄຳນາມ ສຽງພານາມ ກຣີຍາ ທີ່ມີ ວິເຄະໜົນມາຊັອນກັນເຂົ້າ ເຊັ່ນ ເດັກໆ ເຮົາໆ ນັ້ນໆ ເຮົວໆ ເປັນຕົ້ນ
2. ຄຳທີ່ໜ້າກັນນັ້ນ ນຳມາຊັອນກັນອີກກີໄດ້ ມີຄວາມໝາຍໄກລ້າເຄີຍກັນທີ່ມີເໝືອນກັນ ເຊັ່ນ ເຮົາໆ ທ່ານໆ ນັ້ນໆ ນອນໆ ສວຍໆ ກາມໆ ເປັນຕົ້ນ

3. คำที่ซ้ำกัน ความหมายอาจจะคงเดิม เพียงแต่เน้นหรือไม่นเน้นเท่านั้น บางทีความหมายอาจจะเปลี่ยนไปจากเดิมก็มี

ลักษณะของคำซ้ำ

1. คำนามซ้ำกัน แสดงว่ามีความหมายเป็นพหุพจน์ เช่น เด็ก ๆ หนุ่ม ๆ สาว ๆ ดังในประโยคว่า มีเด็ก ๆ หันหน้าให้ห้องนี้ หนุ่ม ๆ สาว ๆ กำลังเล่นดนตรี เป็นต้น

2. คำคุณศัพท์ซ้ำกัน มีเนื้อความเป็นพหุพจน์ เช่น หนังสือดี ๆ อยู่ในห้องสมุด ผู้ให้หล่อนยืมหนังสือดี ๆ ไปอ่าน ในขณะนั้น มีแต่平原 เน่า ๆ เป็นต้น

เพื่อเป็นการเน้นคำคุณศัพท์คำนั้น จึงใช้เครื่องหมายวรรณยุกต์ตรีกำกับคำที่ขยายคำแรก เช่น ดีดี ช้ายสวย เก้าเก่า เร็วเร็ว ช้าช้า เป็นต้น

3. คำซ้ำที่เป็นคำนาม คุณศัพท์ หรือ สรรพนาม แสดงความไม่เจาะจงต่างจากคำเดียว คือถ้าพูดคำเดียว หมายความเจาะจงลงไป

- คำนามซ้ำกัน แสดงความไม่เจาะจง เช่น เด็ก ๆ เล่นอยู่ในสนาม อาจจะไม่ใช่เด็กทั้งหมด อาจจะมีผู้ใหญ่เล่นอยู่ด้วยก็ได้

- คำคุณศัพท์ซ้ำกัน เช่น เสือสีแดง ๆ มีอยู่ในร้านนี้ แสดงว่าอาจจะแดงเสียที่เดียว แต่มีลักษณะไปทางแดงคือไม่แดงมาก

- คำสรรพนาม เช่น เรา ๆ ท่าน ๆ หมายถึง สองฝ่าย แต่ไม่ระบุว่าเป็นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

4. คำซ้ำที่ซ้ำคำบุรพบท หรือ คำขยาย ใช้กับคำกริยาเป็นประโยชน์คำสั่ง เช่น เขียนกลาง ๆ นั่งใน ๆ เขียนดี ๆ พุดดัง ๆ เป็นต้น

5. คำนาม คำกริยา หรือคำขยาย เมื่อซ้ำคำแล้ว มีความหมายต่างจากความหมายเดิม ใช้เป็นคำขยาย ได้แก่

- ช้าคำนาม เช่น กล้าย ๆ หมู ๆ (ง่ายสะตอก) พื้น ๆ (ธรรมชาติ) ถัว ๆ (เลวไม่มีราคา) หมาย ๆ (ร้าย) เป็นต้น

- ช้าคำกริยา เช่น ส่ง ๆ (พอพันตัว) ลวก ๆ (หยาบ ๆ ไม่เรียบร้อย) ไล่ ๆ (สูงต่ำมากน้อย ไม่ผิดกันมากนัก) เป็นต้น

- ช้าคำขยาย เช่น ดี ๆ (ปกติ) พลาง ๆ (ทำไปชั่วคราวก่อนรอเวลา) เล่า ๆ (คร่าว ๆ พอเห็นเป็นเค้า) ต่าง ๆ (หลายอย่างไม่เหมือนกัน) เป็นต้น

6. คำซ้ำที่ซ้ำคำช้อน 2 คู่ มีความหมายต่างจากความหมายเดิม ใช้เป็นคำขยาย เช่น ไป ๆ มา ๆ ก็เป็นผู้คนเดียว (ในที่สุดก็เป็นผู้คนเดียว) ดี ๆ ชัว ๆ ก็ลูกของเรา (อย่างไรก็ตาม ก็ลูกของเรา) รู้งู ๆ ปลา ๆ ทำอะไรไรก็ไม่ได้ (รู้ไม่จริง ทำอะไรไรก็ไม่ได้) เป็นต้น

3. วิธีประสมคำ

3. วิธีประสมคำ หมายถึงการนำคำสองคำ หรือมากกว่าสองคำมาประสมกันเข้า一起去 กำหนดคำต้นเป็นคำตัวตั้ง คำที่ตามมาเป็นคำขยาย เกิดเป็นคำใหม่ มีความหมายใหม่ เป็นชื่อเฉพาะเรียกสำหรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือมีความหมายต่างจากคำเดิม

ลักษณะคำประสม

1. คำนาม+คำนาม เช่น

รถ+ไฟ = รถไฟ	ไฟ+ฟ้า = ไฟฟ้า
น้ำ+ตา = น้ำตา	น้ำ+ใจ = น้ำใจ
น้ำ+ปลา = น้ำปลา	น้ำ+ตา น้ำตา
แม่+น้ำ = แม่น้ำ	แม่+ยาย = แม่ยาย
ลูก+จัง = ลูกจัง	ลูก+เขย = ลูกเขย

2. คำนาม+คำวิเศษณ์ เช่น

มด+แดง = มดแดง	รถ+เร็ว = รถเร็ว
น้ำ+แข็ง = น้ำแข็ง	รถ+ด่วน = รถด่วน
ข้าว+หอม = ข้าวหอม	ของ+หวาน = ของหวาน
ใจ+น้อย = ใจน้อย	ใจ+อ่อน = ใจอ่อน
หู+เบา = หูเบา	ม้า+มีด = ม้ามีด
ปาก+หวาน = ปากหวาน	ปวด+บวน = ปวดบวน

3. คำนาม+คำกริยา เช่น

ผ้า+ไหว = ผ้าไหว	ไม้+เท้า = ไม้เท้า
เครื่อง+ใช้ = เครื่องใช้	ของ+กิน = ของกิน
นัก+บิน = นักบิน	นัก+สีบ = นักสีบ
หมอย+ดู = หมอยดู	

4. คำนาม+คำบุรพบท เช่น

คน+กลาง = คนกลาง	คน+ใน = คนใน
คน+นอก = คนนอก	เมือง+นอก = เมืองนอก
ฝ่าย+ใน = ฝ่ายใน	ฝ่าย+หน้า = ฝ่ายหน้า
ความ+ใน = ความใน	ความ+หลัง = ความหลัง
เบี้ย+บ่น = เบี้ยบ่น	เบี้ย+ล่าง = เบี้ยล่าง

วง+ใน = วงใน

ภาค+เหนือ = ภาคเหนือ

วง+นอก = วงนอก

ภาค+ใต้ = ภาคใต้

5. คำกริยา+คำนาม เช่น

เข้า+ใจ = เข้าใจ

ตั้ง+ใจ = ตั้งใจ

ร่วม+ใจ = ร่วมใจ

ยิง+ปืน = ยิงปืน

ตัด+ถนน = ตัดถนน

เดิน+จักร = เดินจักร

กิน+ใจ = กินใจ

เป็น+ใจ = เป็นใจ

ได้+หน้า = ได้หน้า

เสีย+หน้า = เสียหน้า

ออก+ตัว = ออกตัว

ตี+ใจ = ตีใจ

ตั้ง+หน้า = ตั้งหน้า

เดิน+ตลาด = เดินตลาด

ตัด+เสื้อ = ตัดเสื้อ

ชุด+หลุม = ชุดหลุม

ตาย+ใจ = ตายใจ

นอน+ใจ = นอนใจ

หัก+หน้า = หักหน้า

ไว้+หน้า = ไว้หน้า

ไว้+ตัว = ไว้ตัว

ถือ+ตัว = ถือตัว

6. คำกริยา+คำบุรพบท เช่น

กิน+ใน = กินใน

เสมอ+นอก = เสมอนอก

เป็น+กลาง = เป็นกลาง

นั่ง+ใน = นั่งใน

7. คำกริยา+คำวิเศษณ์ เช่น

รู้+มาก = รู้มาก

เดิน+ช้า = เดินช้า

วิ่ง+เร็ว = วิ่งเร็ว

กล่าว+เกลี้ยง = กล่าวเกลี้ยง

8. คำบุรพบท+คำนาม เช่น

ออก+ใจ = ออกใจ

ออก+เมือง = ออกเมือง

ใน+เมือง = ในเมือง

นอก+คอก = นอกคอก

กลาง+เมือง = กลางเมือง

เหนือ+เมือง = เหนือเมือง

9. คำวิเศษณ์+คำนาม เช่น

แข็ง+ใจ = แข็งใจ

น้อย+ใจ = น้อยใจ

น้อย+หน้า = น้อยหน้า

หนัก+มือ = หนักมือ

อ่อน+ใจ = อ่อนใจ

ตี+ใจ = ตีใจ

หนัก+หน้า = หนักหน้า

แข็ง+มือ = แข็งมือ

10. คำกริยา+คำกริยา เช่น

ເຖິງ+ເດີນ = ເຖິງເດີນ

ໃຫ້+ຫາ = ໃຫ້ຫາ

ຕິດ+ຕັ້ງ = ຕິດຕັ້ງ

ນຸກ+ເບີກ = ນຸກເບີກ

ຍົກ+ເວັນ = ຍົກເວັນ

ປັບປຸງ+ປັບປຸງ = ປັບປຸງປັບປຸງ

11. คำบุรพທ+คำกริยา เช่น ຕາມ+ມື = ຕາມມື, ຕາມ+ເກີດ = ຕາມມືຕາມເກີດ

12. คำบุรพທ+คำວິເສຂົນ เช่น ໂດຍ+ແກ້ = ໂດຍແກ້

13. ບຸຮພບທ+ບຸຮພບທ เช่น

ນອກ+ຈາກ = ນອກຈາກ

ຕາມ+ແຕ່ = ຕາມແຕ່

การสร้างคำบาลีสันสกฤต

การสร้างคำบาลีสันสกฤต มีอยู่ 4 วิธีคือ

1. ວິທີກິຕົກ

2. ວິທີລອຸປະສົງ

3. ວິທີສມາສ-ສນູມ

4. ວິທີຕັກຫົດ

ของล่ามแต่ละวิธีพอได้ความ

1. ວິທີກິຕົກ (ກຳຕົ ສ.)

การสร้างคำบาลีสันสกฤตโดยวิธีກິຕົກ หมายถึงการสร้างชาตุให้เป็นศัพท์ ด้วยการนำปัจจัย กິຕົກเข้าไปต่อท้ายชาตุ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า หมายถึง การนำปัจจัยกິຕົກเข้าไปต่อท้ายชาตุ ทำให้ชาตุถูกลายเป็นศัพท์ อาจจะเป็นศัพท์นามหรือศัพท์กริยา ถ้าเป็นศัพท์นาม เรียกว่านามกິຕົກ หมายความถึงการนำปัจจัยในนามกິຕົກเข้าไปต่อท้ายชาตุ ทำให้ชาตุนั้นถูกลายมาเป็นศัพท์นาม (นามກິຕົກ) เช่น ກຽນ+ຄົນ = ກຽນ (การทำ, ผู้ทำ) ຄມູ+ຕີ = ຄຕີ (การไป) ຂີ+ອ = ຂຍ (ความชnan) เป็นต้น ถ้าเป็นศัพท์กริยา หมายถึงการนำปัจจัยในกริยาກິຕົກเข้าไปต่อท้ายชาตุ ทำให้ชาตุตัวนั้น ถูกลายมาเป็นศัพท์กริยา (กริยาກິຕົກ) เช่น ຜັນ+ຕ = ຜາຕ (ເກີດແລ້ວ) ມຽ+ຕ = ມຕ (ຕາຍແລ້ວ) ຄມູ+ຄຕ (ໄປແລ້ວ) เป็นต้น

เพราจะนั้น คำກິຕົຈຶ່ງອາກເປັນ 2 ປະເທດຄືອ

1. ນາມກິຕົກ ຄືອคำກິຕົກທີ່ເປັນคำนามและຄຸນนาม

2. ກົດຍາກິຕົກ ຄືອคำກິຕົກທີ່ເປັນคำกริยา

ຕ່ອໄປນີ້ຂອງລ່າວປັຈຍໃນคำກິຕົກດังນີ້

นามกิตก์ มีปัจจัย 14 ตัว แบ่งเป็น 3 หมวดคือ

1. กิตปัจจัย ได้แก่ปัจจัยที่ทำหน้าที่เป็นผู้ทำ (กรรดุรูป) ปัจจัยในหมวดนี้มี 5 ตัวคือ กุวิ ณ ณ ញ ញ

2. กิจปัจจัย ได้แก่ปัจจัยที่ทำหน้าที่เป็นผู้ถูกทำและแสดงความมีความเป็น (กรรมรูป และภาครูป) มีปัจจัย 2 ตัวคือ ឧ នុយ

3. กิตกิจปัจจัย ได้แก่ปัจจัยที่ทำหน้าที่ได้ทั้ง 3 อย่างคือ ผู้ทำ ผู้ถูกทำ และแสดงความมีความเป็น (กรรดุรูป กรรมรูปและภาครูป) ปัจจัยในหมวดนี้มี 7 ตัว คือ ឧ ឬ ធម៌ ធម៌ ធម៌ ធម៌ ធម៌ ធម៌

ของกล่าวปัจจัยแต่ละตัวโดยย่อดังนี้

1. กុវិ បារី ប៉ារី ដែលវា “ឃុំ” លងឡាតាំង កុវិ កីង តាត្រាតុតាតុទីយាង វិវ តាត្រាតុសងគាល់បាយទាតុ
ទាតុតាតុទីយាង ខេន រុវ (បើន, ឯុ, គី) + កុវិ = រុវ (ឃុំបើន) ។ ដោនិគោមាសវា ឯករុវ (ឃុំបើនឱង)
សយមរុវ (ឃុំបើនឱង) ិច (ិន) + កុវិ = ិច (ឃុំិន) ។ ដោនិគោមាសវា មារិច (ឃុំិនមារ) បើនតាន

ទាតុសងគាល់បាយទាតុ ខេន គម (ិប) + កុវិ = គ (ឃុំិប) ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិវិគ
(ឃុំិបិនិវិគ-ភាគក) ិន (កិកិ) + កុវិ = ិន (ឃុំកិកិ) ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ឯុក (ឃុំកិកិរាយ
អេង-គីនិន) ទុវិធម (ឃុំកិកិសងគាល់-គីពរាមនិន) ិន (ិុុ) + កុវិ = ិុុ (ឃុំិុុ) ។ ដោនិគោម
កំចាក់ខេន ិសុុ (ឃុំកិកិិ-គីអូ) ។ បើនតាន

2. នី បារី ប៉ារី ដែលវា “ឃុំ....ហើរ ឃុំ....ដោយកាតិ” បារីតាននឹងឡាតាំង លបតាត នី កីងលីលី
ពេត់សរ ី ម៉ែនដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ

2.1 ិនិគោមតានទាតុ ខេន ករ (ធា) + នី = ការី (ឃុំធាំដោយកាតិ) ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ
(ឃុំធាំិនិគោមកំចាក់ខេន) រុវ (ិន, ឯុងរិន) + នី = រុវី (ឃុំិនិគោមកំចាក់ខេន) ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ
(ឃុំិនិគោមកំចាក់ខេន)

2.2 ិនិគោមតានទាតុ ី បើន ិខេន ិិក (ិក) + នី = ិិកី (ឃុំិកិដោយកាតិ) ិនិគោមតានទាតុ
ី បើន ិខេន រុវ (ិន) + នី = ិិកី (ឃុំិនិគោមកំចាក់ខេន) ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ
(ឃុំិនិគោមកំចាក់ខេន) ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ

2.3 ិនិគោមតានទាតុ ី បើន ិខេន ិិក (ិក) + នី = ិិកី (ឃុំិកិដោយកាតិ) ិនិគោមតានទាតុ ខេន រាស (ិកាស)
+ នី = រាសី (ឃុំិកាសដោយកាតិ) ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ
(ឃុំិនិគោមកំចាក់ខេន) ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ

3. នុយ បារី ប៉ារី បារីតាននឹងឡាតាំង នុយ កីង នុយ ិនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ
នុយ កីង នុយ ិនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ ។ ដោនិគោមកំចាក់ខេន ិសុុ

3.1 ราช太子เดียวที่มีสระ อิ อี อุ อู ให้เปลี่ยน อิ เป็น ย อุ อู เป็น ว แล้วทีมจะสร้างต้นราช太子

នី (នាំ) នយោ+នគោ > ៧០ = នាយក (ដ្ឋាំនាំ)

ស្តី (ផែង) ស្មោ+មាន > នក = សារក (អូផែង)

3.2 ចាតុត្រាគើតឱ្យវិមីសិំយោ ឬ ពេរកពួយឯុទ្ធនេ ឬ កាយចាតុ ខៅន កា (ី) + ឃ + ឈុ >
កង = កាយក (ី) ឈុ

ປາ (ជីម) + យ + នាយ > ອក = ប្រាយក (ដូជីម)

3.3 ชาตุสองตัว ต้นชาตุเป็นรัชสະ ให้ทำเป็นทีละได้ เช่น

ກຽ (ທຳ) + ໂດຍ > ອກ = ກາຣກ (ຜູ້ທຳ)

ប្រុ (អូត) + នុវ > ៧១ = បាក្រុក (ដីអូត

3.4 ราชตุส่องตัว ต้นราชตุเป็นที่มะ หรือมีตัวสะกด ห้ามเปลี่ยนแปลง คงไว้ตามเดิม เช่น
ยาจุ (ขอ) + នគ > ອក = ยาจก (ผู้ขอ)

រកុម្ភ (រកម្ម) + នូវ > អក = រកុម្ភក (ដែរកម្ម)

4. ຖ້າ ປັຈັຍ ແປລວ່າ “ຜູ້” ລົງແລ້ວຄອງໄວ້ຕາມເດີມ ມີ

4.1 ราชตัวเดียวที่ลงท้ายด้วย อา คงไว้ตามเดิม เช่น

ମା (ଗ୍ରୁପ୍ୟୁସନ୍) + ଷ = ମାଷ (ଫ୍ରେଶ୍ ଗ୍ରୁପ୍ୟୁସନ୍)

$$\text{ପାର} (\text{କ୍ରୀ}) + \text{ତି} = \text{ପାରତି} (\text{ଟେକ୍ରୀ})$$

ଅବ୍ୟାକ୍ରମ (୧୯୫୨) : ଶିଖିତାବାଦୀ (୧୯୫୩)

សំណើ (ស្រី) + សុ = សាស្ត្រ (ស្អែក)

បាន (ទៅ) + ពុំ = បានពុំ (ដ្ឋាន)

ន (នາ) + ព = នេព (ឯកនា)

ឯ (នោ) + ទុ = ឃុន្យ (ផ្លូវបែ)

ត្រូវ (ដំឡើង) + ព្យាក់ = នៅព្យាក់-នៅត្រូវ (ជូនដំឡើង)

4.3 ຮາດຖුສອງຕັ້ງທີ່ໄມ່ເສີ່ງຍາວ ທີ່ຢູ່ ຕັ້ງສະກັດ ໄກສະຫຼຸບທ້າຍຮາດຖຸແລ້ວຂໍອຍ ຕຸ ເຊັ່ນ

ກຮູ (ທຳ) + ຕຸ = ກຕູຕຸ = ກຕູຕາ (ຜູ້ທຳ) ກຕູຕາ ແຈກດ້ວຍ ວ.ທີ 1

ວາທຸ (ກລ່າງ) + ຕຸ = ວາທຸຕຸ = ວາທຸຕາ (ຜູກລ່າງ) ວາທຸຕາ ເປັນ ວ.ທີ 1

ឧប់ (ឱ្យទ) + ចុ = ឧចុចុ = ឧចុចា (ដូរឱ្យទ) ឧចុចា ត្រូវបាន វិភាគ ។

5. វិប័យ ដែលថា “ជុំ ឬ ជុំ....ទូយកពិ” សង្កែរបានចាត់ និងឡើងពេតេសរាយ ឬ មើលណា។

5.1 ชาติธรรมเดียวที่ลงท้ายด้วย อ่า ลบ อ่า ทึ้ง เช่น

ญา (รู้) + ญ = ญา (ผู้รู้โดยปกติ) “ได้ในคำว่า วิญญา (ผู้รู้โดยปกติ) ช้อน ญ

5.2 ชาติสองตัวที่ต้นชาติไม่มีสาระเสียงยาว หรือไม่มีตัวสะกด ให้ลบท้ายชาติเสีย เช่น

คุม (ไป) + ญ = คุ (ผู้ไปโดยปกติ) “ได้ในคำว่า ปารคุ (ผู้ไปสิ่งผังโดยปกติ)

5.3 ชาติสองตัวที่มีตัวสะกด ไม่ต้องลบท้ายชาติ เพียงแต่วัสดุ อุ เป็น อุ เช่น

กิกุน (ขอ) + ญ = กิกุน (ผู้ขอโดยปกติ)

6. ข ปัจจัย แปลว่า “อันเข้าพึง....หรือ การ....หรือ ความ....ปัจจัยตัวนี้ลงแล้วลบทึ้งไม่มีการเปลี่ยนแปลงชาติ เช่น

ชีว (เป็นอยู่) + ข = ชีว (ความเป็นอยู่) “ได้ในคำว่า สุชีว (ความเป็นอยู่ง่าย)

กร (ทำ) + ข = สุกร (การทำได้โดยง่าย หรืออันเข้าพึงทำได้โดยง่าย)

7. ณุย ปัจจัย แปลว่า “อันเข้าพึง....หรือ การ หรือ ความ” ปัจจัยตัวนี้ลงแล้ว ลบ ณ ทึ้งเหลือแต่ ย นำไปประกอบชาติ ทำให้ชาติเปลี่ยนแปลง ดังนี้

7.1 เฉพาะญา ชาติ แปลง ญ แห่ง ญา ชาติกับ ณุย ปัจจัยเป็น gapup เช่น

ญา + ณุย = gapup (ความเป็น) “ได้ในคำว่า อาgapup (ความเป็นตรงกันข้าม)

7.2 ชาติสองตัว ที่มีสาระต้นชาติ เช่น

นาญา (พ่อน) + ณุย = นาญา (อันเข้าพึงพ่อน)

กร (ทำ) + ณุย = การย (อันเข้าพึงทำ)

จร (ประพฤติ) + ณุย = จารย (อันเข้าพึงประพฤติ)

บางทีแทรก อิ ที่ท้ายชาติ มีรูปเป็น ภาริย จาริย หรือ จิริย เป็นต้น

7.3 ชาติสองตัว แปลงท้ายชาติกับ ย แห่ง ณุย เป็นรูปอื่น เช่น

วิทุ (รู้) + ณุย = วิชุช (วิชา, อันเข้าพึงรู้)

มทุ (เมา) + ณุย = มชุช (อันเข้าพึงเมา)

วชุ (ไป) + ณุย = พชุช (อันเข้าพึงไป) “ได้ในคำว่า ปพพชุชา (การบวช, อันเข้าพึงบวช)

วชุ (ผ่า) + ณุย = วชุณ (อันเข้าพึงผ่า) “ได้ในคำว่า เพชณมาต

อิสุ (ปรารถนา) + ณุย = อิจุชา (ความปรารถนา) แปลง ส กับ ย แห่ง ณุย เป็น จุล ท้ายชาติเป็น หุ มีการสับเสียง ย เช่น

คหุ (ถือเอา)+ ณุย = คယุห (อันเข้าพึงถือเอา) “ได้ในคำว่า นิคคุยห (อันเข้าพึงชั่ม)

ปคคุยห (อันเข้าพึงยกย่อง)

8. อ ปัจจัย แปลว่า “การ...., ผู้....., เป็นที่....., เป็นเครื่อง..... ลงแล้วลบ อ เมื่อนำไปประกอบท้ายชาตุ คงชาตุไว้ตามเดิม มีเปลี่ยนบ้างเฉพาะชาตุตัวเดียวที่มีสระ อ วี เปเปลี่ยนเป็นย เช่น

ชิ (ชนะ) + อ = ชย (ความชนะ-ชัย)

จิ (สังสม) + อ = จย (การสังสม-จัย, วิจัย)

นี (นำ) + อ = นย (การแนะนำ-นัย, วินัย)

ชี (สิ้นไป) + อ = ขย (ขัย-การสิ้นไป) ได้ในคำว่า อายุขัย-การสิ้นไปแห่งอายุ

สี (อาศัย) + อ = สย (สัย-เป็นที่อาศัยอยู่) ได้ในคำว่า นิสัย-เป็นที่อยู่อาศัย

ตร (ข้าม) + อ = ตร ในคำว่า เวสุสันต์ = พระเวสสันดร

สิกข (ศึกษา) + อ = สิกข ในคำว่า ศึกษา

พนธ (ผูก) + อ = พนธ (ความผูก) ในคำว่า พันธ์ = ความผูก

กร (ทำ) + อ = กร (ผู้ทำ)

จร (เที่ยวไป) + อ = จร (ผู้เที่ยวไป) เป็นต้น

9. อ ปัจจัย มีคำแปลเช่นเดียวกับ อ ปัจจัย ปัจจัยตัวนี้ลงแล้วคง อ ไว้ตามเดิมและชาตุ ก็คงไว้ตามเดิม เช่น

นนทุ (เพลิดเพลิน) + อ = นนทิ (ความเพลิดเพลิน)

มุน (รู้) + อ = มุนิ (ผู้รู้)

รุจ (ชอบใจ) + อ = รุจิ (ความชอบใจ, ผู้รุ่งเรือง)

รา (ต่อ) + อ = ริ ในคำว่า สนธิ (การต่อด้วยดี·หรือ คำว่า นิธิ-การผั่งไว้)

10. ณ ปัจจัย แปลว่า “ผู้...., การ...., ความ...., เป็นที่...., เป็นเครื่อง...., อันเข้า.... ปัจจัยตัวนี้ลงแล้วลบ ณ ทิ้ง เหลือแต่สระ อะ มีอำนาจเปลี่ยนแปลงชาตุได้ดังนี้

10.1 ชาตุตัวเดียวลงท้ายด้วย อา แทรก ย เช่น

ทา (ให้) + ณ + ย = ทาย (อันเข้าพึงให้)

ป่า (ดีม) + ณ + ย = ปาย (อันเข้าพึงดีม)

คำว่า อุบาย หรือ อบายมุข นำจะมาจำกคำนี้

ฐาน (ยืน) + ณ + ย = ฐานย (อันเข้าพึงยืน)

10.2 ชาตุสองตัว ที่จะหรือพุทธิ์สระตันชาตุ เช่น

กร (ทำ) + ณ = การ (ผู้ทำ) ได้ในคำว่า อธิการ, บริการ, กรรมการ, เลขานุการ
เป็นต้น

វរូ (កំណុំ, បិច) + ន = វារ (ផ្សេកំណុំ) តើនៅគាំទៀត បន្ទាន់

ວສຸ (ອູ່ຢູ່) + ຕນ = ວາສຸ (ຜູ້ອູ່ຢູ່) ໄດ້ໃນຄໍາວ່າ ອາວາສ

疔 (ແບ່ງ, ນຳ) + ຕາ = ທາກ (ຜູ້ແບ່ງ, ຜູ້ນຳ) ໄດ້ໃນຄຳວ່າ ອາຫາຣ, ບຣິຫາຣ, ປະຫາຣ,
ວິຫາຣ, ອກນິຫາຣ, ສັງຫາຣ ຍລຸ

ຕຽບ (ខ្លោម) + នេ = ពារ (ដូខ្លោម) ត្រូវបានគោរពថា វាពារ (ដូខ្លោមលង)

ຖុត (ប្រព័ន្ធទុត) + ន = ទុត (ការប្រព័ន្ធទុត) ឬគោរ៉ាវ ទុត, មនេ

លិខុ (ខិះយន) + ន = លើខ (ដូរិខិះយន) និគាំវា លេខ

ภิกุ (แตก, ทำลาย) + ณ = เกห (การแตก) ในคำว่า สามัคคีเกห (ความแตกสามัคคี)

10.3 ชาติสองตัว สารคันชาติเป็นที่นิยม หรือมีตัวสะกด ให้คงไว้ตามเดิม

ພາຫຼຸ (ເປີຍດເບີຢັນ) + ຕະ = ພາຫຼຸ ໃນຄໍາວ່າ ອາພານ (ຜູ້ເປີຍດເບີຢັນ)

ປາລຸ (ຮັກໝາ) + ນ = ປາລ ໃນຄໍາວ່າ ໂດຍບາລ ອກີບາລ ອນຸບາລ ເລຸ

ଜିନ୍ଦଗି(କିମ) + ଟାଙ୍କ = ଜିନ୍ଦଗି (ଫୁକିମ) ନେବା ଶୁଜିନ୍ତ, ଵିଜିନ୍ତ ଏଲ୍‌

10.4 ชาติสองตัวเปล่งท้ายชาติเป็นพยัญชนะอื่น

ก. ชาตุทั้งท้าย ชู แปลงเป็น คุ เช่น

ឯក (សិរីជាង) + ន = ទ្រក (ទ្រក, ផ្តុសិរីជាង)

ຢູ່ (ປະກອບ) + ໂນ = ໂຍຄ (ໂຍຄະ ທີ່ເອົາ ປະໂຍຄ)

ឧប្បរ (តាម) + ន = តាម (ដូចតាម) និងការ បរិតាម

ຮູ້ (ຢ້ອມ) + ແ = ຮາຄ (ຜູ້ຢ້ອມ) ໃນຄໍາວ່າ ຮາຄະ

ກູ້ (ກີນ) + ໂນ = ໂກສ (ຜູ້ກີນ) ໃນຄໍາວ່າ ບຣິໂກສ, ອຸປ່ໂກສ

ข. ราตรีที่ลงท้าย จุ แปลงเป็น ก เช่น

ត្រូវ (មិកមេរា) + ន = នីក (អុមិកមេរា)

ມູຈຸ (ຫລຸດພັນ)+ນ = ໂມກ (ຜົ້ຫລຸດພັນ) ປຸຈຸ

ប្រុ (អូតាំ) + ន = ប្រាក (ដូអូតាំ) ឯការពោក

ວຈຸ (ກລ່າວ) + ແນ = ວາກ (ຜູ້ກລ່າວ)

ຮຈຸ (ແຕ່ງ) + ໂນ = ຮາກ (ຝູແຕ່ງ)

ຢາຈຸ (ໝອ) + ໂນ = ຢາກ (ຜູ້ໝອ)

និរ (វត) + នី = នៅ (ដែរណ៍)

กิจกรรมสอนตัวแปลงธาตุเป็นรูปอื่น เช่น

ກາ (ທຳ) ແລະ ລົງເປົ້ນ ຂອ + ຕະ = ນາງ (ຜັ້ນ)

หน (ผ่า) แปลงเป็น วช + ณ = วาร (ผู้ผ่า)

11. เตุ ปัจจัย แปลว่า “เพื่อ” ปัจจัยตัวนี้ลงแล้วคงไว้ ราศูตัวเดียวกองไว้ ราศูสองตัวเปลี่ยน
แปลงท้ายราศู ดังนี้

ชิ (ชนะ) + เตุ = ชิเตุ (เพื่อชนะ)

ป่า (ดีม) + เตุ = ป่าเตุ (เพื่อดีม)

กร (ทำ) + เตุ = กรเตุ (เพื่อทำ)

คุม (ไป) + เตุ = คุมเตุ (เพื่อไป)

ปัจจัยตัวนี้ไม่มีใช้ในภาษาไทย

12. ติ ปัจจัย แปลว่า “การ...., ความ...., ผู้...., เป็นที่...., เป็นเหตุ...., เป็นเครื่อง....”
ปัจจัยตัวนี้ลงแล้วคงไว้มีอำนาจเปลี่ยนแปลงราศู ดังนี้

12.1 ราศูตัวเดียว คงราศูและปัจจัยไว้ เช่น

ญา (รู้) + ติ = ญาติ (ผู้รู้, ความรู้)

มิ (วัด) + ติ = มิติ (ผู้วัด, การวัด)

นี (นำ) + ติ = นีติ (ผู้นำ, การนำ)

จุ (เคลื่อนไป) + ติ = จุติ (ผู้เคลื่อนไป, การเคลื่อนไป)

ภู (เป็น) + ติ = ภูติ (ผู้เป็น, ความเป็น)

12.2 ราศูตัวเดียวลงท้ายด้วย อา ลบ อา ทิ้ง แทรกเสียง อิ ทีท้ายราศู บางทีซ้อน ตุ เช่น

ป่า (ดีม) + ติ = ปิติ (ผู้ดีม, ความดีม)

ญา (รู้) + ติ = ญาติ (ความรู้, ผู้รู้) ได้ในคำว่า ญาติ

12.3 ราศูสองตัว ลบท้ายราศู เช่น

คุม (ไป) + ติ = คติ (การไป, เป็นที่ไป)

มน (รู้) + ติ = มติ (ความรู้, เป็นเหตุรู้)

สร (ระลึก) + ติ = สรติ (ความระลึก, เป็นเหตุระลึก)

กร (ทำ) + ติ = กติ (ผู้ทำ, การทำ) ในคำว่า ปกติ (ธรรมชาติ)

ชน (เกิด) + ติ = ชาติ (ความเกิด, ผู้เกิด)

12.4 ราศูสองตัว ท้ายราศูเป็น จุ ชุ บุ และ ทุ ให้แปลงเป็น ตุ

มุจ (พัน) + ติ = มุตติ (ความพัน) ได้ในคำว่า วิมุตติ (ความพัน)

ภช (แจก) + ติ = ภตติ (การแจก) ได้ในคำว่า วิภตติ (การแจก)

คุป (คุ้มครอง) + ติ = คุตติ (ความคุ้มครอง, ผู้คุ้มครอง)

ปุท (ถึง) + ติ = ปดุตติ (การถึง) ในคำว่า สมบัติ, อาบติ ฯลฯ

12.5 ราศูสองตัวแเปลงห้ายราศูกับ ติ ปัจจัยเป็นรูปอื่น เช่น

ก. ห้ายราศูเป็น ธุ หรือ กุ แเปลงกับ ติ เป็น ทุธิ เช่น

พุธ (วัน) + ติ = พุทติ (ความรู้, เป็นเครื่องรู้)

สิธ (สำเร็จ) + ติ = สิทธิ (ความสำเร็จ)

สุธ (บริสุทธิ์) + ติ = สุทธิ (ความบริสุทธิ์) ในคำว่า บริสุทธิ์

ลง (ได้) + ติ = ลงติ (การได้รับ, เป็นเหตุได้รับ)

ข. ห้ายราศูเป็น มุ แเปลง มุ กับ ติ เป็น นุติ เช่น

สม (คุณ สุ) (สงบน) + ติ = สนุติ, ศาสนุติ (ความสงบน)

ขม (อดทน) + ติ = ขนุติ (ความอดทน)

กม (รัก, ก้าวไป) + ติ = กนุติ (ความรัก, การก้าวไป)

ทม (ฝึก) + ติ + ทนุติ (ความฝึก)

ค. ห้ายราศูเป็น สุ ศุ ชุ แเปลงกับ ติ เป็น ภูมิ บ. ชุภิ ส. เช่น ทิสุ, ทกศุ (เห็น)

+ ติ = ทิภูมิ, ทกชุภิ (ความเห็น)

ดุสุ, ดุชุ (ยินดี) + ติ = ดุภูมิ, ดุชุภิ (ความยินดี)

ห. ห้ายราศูเป็น หุ แเปลง ห กับ ติ เป็น พุติ บ. ณ ส. เช่น

รุห (งอกงาม) + ติ = รุพติ, รุณ (ความงอกงาม) บางทีคำ รุณ พฤทธิ์ อุ เป็น
โอ เป็น โรมิ ในคำว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ลง ต. ปัจจัย

13. ทุติ ปัจจัย แปลว่า “การ...., ความ...., หรือเพื่อ....” ปัจจัยตัวนี้ลงแล้วคงไว้ตามเดิม.
มีอ่านใจเปลี่ยนแปลงราศูด้วย คำแปลว่าการ, หรือความ เป็นวิภาคติที่ 1 (ปฐมวิภาคติ) คำแปลว่า
เพื่อ เป็นวิภาคติที่ 4 (จตุตีวิภาคติ) เช่น

13.1 ราศูตัวเดียวกองไว้ตามเดิม พฤทธิ์สรระต้นราศูบ้าง เช่น

ทา (ให้) + ตุ = ทาตุ (การให้, เพื่อให้)

ป่า (ดีม) + ตุ = ป่าตุ (เพื่อดีม, การดีม)

นี (นำ) + ตุ = เนตุ (การนำ, เพื่อนำ)

หุ (เป็น + ตุ = ໂຫຕุ (การเป็น, เพื่อเป็น)

13.2 ราชตุส่องตัว ไม่ลบห้ายราชตุ เพียงแต่แทรก อิ ท้ายราชตุ เช่น

คบ (ไป) + ตุ = คบตุ (การไป, เพื่อไป)

ลง (ได้) + ตุ = ลงตุ (การได้, เพื่อได้)

กร (ทำ) + ตุ = กรตุ (การทำ, เพื่อทำ)

ลิข (เขียน) + ตุ = ลิขตุ (การเขียน, เพื่อเขียน)

ปุ (หุงต้ม) + ตุ = ปุตุ (การหุงต้ม, เพื่อหุงต้ม)

13.3 ราชตุส่องตัว แปลงห้ายเป็นรูปอื่น บางทีแปลงห้ายราชตุกับ ตุ ปัจจัยเป็นรูปอื่นก็มี กฎากาณที่ดังกล่าวมีลักษณะคล้ายกันกับ ติ ปัจจัยดังกล่าวมาแล้ว เช่น

ปท (ถึง) + ตุ = ปตุตุ (ความถึง, เพื่อถึง)

คบ (ไป) + ตุ = คนตุ (การไป, เพื่อไป)

กร (ทำ) + ตุ = ก้าตุ (การทำ, เพื่อทำ)

ลง (ได้) + ตุ = ลงตุ (การได้, เพื่อได้)

ทิศ (เห็น) + ตุ = ทวีตุ (ความเห็น, เพื่อเห็น)

ปัจจัยตัวนี้ไม่มีใช้ในภาษาไทย

14. ยุ ปัจจัย แปลว่า “การ..., ความ... หรือ ผู้... ปัจจัยตัวนี้เปลี่ยนรูปเป็น อน นำไป ประกอบห้ายราชตุ ถ้าห้ายราชตุเป็น รุ หุ ม แปลง ยุ เป็น อน มีอำนาจเปลี่ยนแปลงราชตุดังนี้

14.1 ราชตุตัวเดียวกันห้ายด้วย อ่า คงราชตุไว้ตามเดิม เช่น

ทา (ให้) + ย > อน = ทาน (การให้)

ป่า (ดีม) + ย > อน = ปาน (การดีม)

ฐาน (ยืน) + ย > อน = ฐาน (การยืน)

เฉพาะ ญา (รู้) ให้แปลง ยุ เป็น อน เช่น ญา (รู้) + ยุ > อน = ญาณ (ความรู้) หรือ วิญญาณ เป็นต้น

14.2 ราชตุตัวเดียวกันห้ายที่ตันราชตุเป็นสระ อี หรือ อุ อยู่ ให้แปลง อี เป็น ย อุ อยู่ เป็น ว เช่น

สี (นอน) + ย > อน = สยน (การนอน)

สุ (ฟัง) + ย > อน = สวน (การฟัง)

ภู (เป็น) + ย > อน = ภวน (ความเป็น)

14.3 ราชตุส่องตัว คงไว้ บางทีพฤทธิ์สระตันราชตุก็มี เช่น

วา (กล่าว) + ย > อน = วจน (การกล่าว)

คอม (ไป) + ยุ > อน = คอม (การไป)

จิต (คิด) + ยุ > อน = เจตนา (ความคิด)

ลิขุ (เขียน) + ยุ > อน = เลขน (การเขียน)

กุช (กิน) + ยุ > อน = โภชนา (การกิน)

รุจ (รุ่งเรือง) + ยุ อน = โรจน (ความรุ่งเรือง)

14.4 ราชตุส่องตัวที่มี ร ห และ ม เป็นที่สุด แปลง ยุ เป็น อน เช่น

กร (ทำ) + ยุ > อน = กรณ (การทำ) ในคำว่า อุปกรณ์ เป็นต้น

จร (ประพฤติ) + ยุ > อน = จรณ (ความประพฤติ)

สร (ระลึก) + ยุ > อน = สรณ (ความระลึก)

มร (ตาย) + ยุ > อน = มรณ (ความตาย)

ปูร (เต็ม) + ยุ อน = ปูรณ (ความเต็ม)

คง (ถือเอา) + ยุ อน = คงณ (ความถือเอา)

สม (สวบ) + ยุ อน = สมณ (ความลงบ)

ฯลฯ

นอกจากบัวจัยนามกิตติที่กล่าวมาแล้ว ยังมีบัวจัยอีกจำนวนหนึ่ง เรียกว่า บัวจัยนอกแบบ หมายถึงบัวจัยที่จัดเป็นหมวดเป็นหมู่ไม่ได้ มีใช้น้อยด้วย มีทั้งหมด 14 ตัว จะกล่าวเฉพาะที่มีใช้ในภาษาไทย

1. อิน บัวจัย ลงแล้วคงรูปบัวจัยไว้ตามเดิม ไม่เปลี่ยนแปลงราชตุ เช่น

ชิ (ชนะ) + อิน = ชิน (ผู้ชนะ) ในคำว่าพระชนินบุตร พระชนินสีห์

สุป (หลับ) + อิน = สุбин (ความหลับ) ในคำว่า สุбин

2. ฤก บัวจัย ลงแล้วคงไว้ตามเดิม เช่น

คอม (ไป) + ฤก = คนฤก (ผู้ไป) ในคำว่า อาคนธุฤก (ผู้มา)

3. รตุฤ บัวจัย ลงแล้วลบ ร เหลือแต่ ตุฤ และลบท้ายราชตุ เช่น

วสุ (อยู่) + รตุฤ = วตุฤ (เป็นที่อยู่)

4. رمุม บัวจัย ลงแล้วลบ ร เหลือแต่ อ้มุม และลบท้ายราชตุ เช่น

กร (ทำ) + رمุม = กมุม (อันเข้าพึงทำ)

ธร (ทรงไว้) + رمุม = ธมุม (ผู้ทรงไว้)

5. ริจุจ บัวจัย ลงแล้วลบ ร มีอำนาจเหมือนบัวจัยที่เนื่องด้วย ร เช่น

กร (ทำ) + ริจุจ = กิจุจ (อันเข้าพึงทำ)

6. ริตุ ปัจจัย เช่น

ธร (ทรงไว) + ริตุ = ธิตุ - ธิตา (ผู้อันบิดามารดาทรงไว) ในคำว่าธิตา

ปา (ดีม) + ริตุ - ปิตุ = ปิตา (ผู้ดีม) ในคำว่า ปิตา

7. ริริย ปัจจัย เช่น

กร (ทำ) + ริริย = กิริยา (ความทำ)

8. ราตุ ปัจจัย เช่น

ภาสุ (กล่าว) + ราตุ = ภาตุ (ผู้กล่าว, พี่ชาย)

มนุ (นับถือ) + ราตุ = มาตุ (ผู้นับถือ, มารดา)

คำนามกิตก์ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ใช้เป็นคำนามและคำคุณศัพท์
คำกริยา กิตก์ที่จะกล่าวต่อไปนี้ ทำหน้าที่เป็นกริยาช่วย บางที่ใช้กริยาแท้ก็ได้
กริยาศัพท์ในภาษาบาลีสั้นสกฤต แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. กริยาแท้ เรียกว่ากริยาอุouxia

2. กริยาช่วย เรียกว่ากริยา กิตก์

ก. กริยาอุouxia คือ กริยาแท้ หมายถึงกริยาสำคัญในประโยชน์ เช่น โน ภมุ่ โกรติ
แปลว่า อันว่าคน ทำอยู่ ชึ่งการงาน คำว่า โกรติ เป็นกริยาแท้ เรียงไว้ท้ายประโยชน์ในกรณีที่
เป็นประโยชน์ของเล่า

ข. กริยา กิตก์ คือกริยาช่วย หมายถึงกริยาที่ทำหน้าที่แสดงอาการของคำนามในระหว่าง
ประโยชน์ก่อนจะถึงกริยาแท้ คำกริยา กิตก์ ที่ทำหน้าที่ดังกล่าว คล้ายกับคำขยายคำนามที่เรียกว่า
คำคุณศัพท์ แต่กริยา กิตก์ เป็นคำกริยา คำกริยา กิตก์ ทำหน้าที่แสดงอาการของคำนาม บางที่ต้อง^{จะ}
แจกวิภัตติให้มีองค์นามก็มี บางที่ไม่แจกวิภัตติให้มีองค์นาม เพราะปัจจัยกลุ่มนี้แจกวิภัตติไม่ได้ก็
มี ที่แจกวิภัตติได้เหมือนกับคำนาม เช่น โน วชุช สุวนูโต ภมุ่ โกรติ แปลว่า อันว่าคน พังอยู่
ชึ่งวิทยุ ย้อมทำชึ่งการงาน คำว่า สุวนูโต เป็นคำกริยา กิตก์ แจกวิภัตติให้มีองค์นามคือ
โน กริยา กิตก์ ในลักษณะนี้ แสดงเป็นปัจจัยทางการทำร่วมกับกริยาแท้คือ โกรติ หมายความว่า
ขณะพังวิทยุ ก็ทำงานไปด้วย

คำกริยา กิตก์ ที่แจกวิภัตติให้มีองค์นามไม่ได้ แสดงเป็นอีติกาล เช่น โน ภมุ่ กตุوا
ชน ลงติ แปลว่า อันว่าคน ทำแล้ว ชึ่งการงาน ย้อมได้ ชึ่งทรัพย์ คำว่า กตุوا แสดงกริยาของ
โน ว่าทำงานมาแล้ว

เพาะฉะนั้น คำกริยากริจึงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. ประเภทที่แจกวิภาคติดได้
2. ประเภทที่แจกวิภาคติดไม่ได้

ต่อไปนี้ขอกล่าวปัจจัยในกริยากริจึงแบ่งออกได้ดังนี้

ปัจจัยในกริยากริจึง แบ่งออกเป็น 3 หมวดคือ

1. กิตปัจจัย คือปัจจัยที่กำหนดให้เป็นกรรมตุว่าจัก และเหตุกรรมตุว่าจัก มีปัจจัยอยู่ 3 ตัวคือ อนุต, ตวนๆ, ตาวี
2. กิจปัจจัย คือปัจจัยที่กำหนดให้เป็นกรรมว่าจัก ภารว่าจักและเหตุกรรมว่าจัก มีปัจจัย 2 ตัวคือ อนีย, ตพุพ
3. กิตกิจปัจจัย คือปัจจัยที่เป็นได้ทุกว่าจัก มีปัจจัย 5 ตัวคือ مان, ต, ตูน, ตุวา, ตวน ปัจจัยดังกล่าวบอกออกกาล แปลว่า อยู่, เมื่อ อนุต, مان บอกปัจจุบันกาล แปลว่า อยู่, เมื่อ อนีย, ตพุพ บอกความจำเป็น แปลว่า ควร, พึง ตวนๆ, ตาวี, ตูน, ตุวา, ตวน บอกอดีตกาล แปลว่า แล้ว ปัจจัยที่แจกวิภาคตินามได้ ได้แก่ อนุต, ตวนๆ, ตาวี, อนีย, ตพุพ, مان, และ ต ปัจจัย ปัจจัยที่แจกวิภาคติดไม่ได้ ได้แก่ ตูน, ตุวา, ตวน

ต่อไปนี้ขอกล่าวปัจจัยแต่ละตัวโดยสังเขปดังนี้

1. อนุต ปัจจัย ปัจจัยตัวนี้ลงแล้ว คงไว้ตามเดิม แจกวิภาคติดได้เมื่อมีอนุนาม เช่น โน โน ปัล สิกขุนุโต นิทุทายติ แปลว่า อันว่าคน เรียนอยู่ ซึ่งบาลียอมหลับ ปัจจัยตัวนี้ไม่มีใช้ในภาษาไทย
2. ตวนๆ ปัจจัย ปัจจัยตัวนี้ลงท้ายราตุแล้ว ลบ นๆ เสีย เหลือแต่ ตุว นำ ตุว ไปแยกตาม แบบ ภาควนๆ เป็นได้ 3 เพศ เพศหญิงแยกตามแบบนาเร ไม่ใช่เพศชาย-หญิง แยกตามแบบ กุล (ตรากุล) ถ้าเป็นราตุตัวเดียว คงราตุไว้ ราตุสองตัว ลบท้ายราตุ เช่น

สุ (พัง) + ตวนๆ = สุตุวา (พังแล้ว)

กุช (กิน) + ตวนๆ = กุตุวา (กินแล้ว)

คำที่ปรุงแต่งด้วยปัจจัยตัวนี้ ไม่มีใช้ในภาษาไทย

3. ตาวี ปัจจัย ปัจจัยตัวนี้ลงแล้ว คงไว้ตามเดิม มีลักษณะเหมือน ตวนๆ ปัจจัย เช่น สุ (พัง) + ตาวี = สุตาวี (พังแล้ว) เป็นต้น

คำที่ปรุงแต่งด้วยปัจจัยตัวนี้ ไม่มีใช้ในภาษาไทย

4. อนุสัย ปัจจัยตัวนี้ ลงท้ายราศุแล้ว คงไว้ตามเดิม ราศุตัวเดี่ยวและสองตัว คงไว้ตามเดิมแลกวิภัตตินามได้ทั้ง 3 เพศ ปัจจัยตัวนี้ใช้เป็นกริยาแท้ได้ เป็นได้ 3 วากคือ กรรมวาก กjawak และเหตุกรรมวาก กjawak ที่เป็นกรรมวาก เช่น

กร (ทำ) + อนีย = กรณีย (อันเข้าพิงทำ)

ວຈຸ (ກລ່າວ) + ອນືຍ = ວຈນືຍ (ອັນເຂາພຶງກລ່າວ)

วนกุ (ໄທວ້) + ອນີຍ = ວະກນີຍ (ອັນເຂາພຶງໄທວ້)

ກັບ (ກິນ) + ອົນຍີ = ໄກສະນີຍີ (ອັນເງາພື້ນກິນ)

ตัวอย่างประโยชน์ เช่น

กมม กรณีย (อันว่าการงาน อันเข้า พึงทำ)

វគ្គនំ វឌ្ឍនីយំ (អ៊ានវោរាកំពុទ អ៊ានមោរ ធម៌កត្រាកំរែង)

คำที่ประแต่งด้วยปัจจัยตัวนี้ มีใช้ในภาษาไทยก็มี

5. ตพุพ ปัจจัย ปัจจัยตัวนี้ ลงแล้วคงไว้ตามเดิม ราศีตัวเดียว คงไว้ราศีสองตัวลบห่างราศีบ้าง เปลี่ยนรูปท้ายราศีเป็นอย่างอื่นไปบ้าง แทรกอิ ที่ท้ายราศีบ้าง ปัจจัยตัวนี้ทำหน้าที่เป็นกริยาแท้ได้เหมือน อนีຍ ปัจจัย และแยกวิภัตติได้ทั้ง 3 เพศ เช่น

ญา (ร) + ตพ = ญาตพ (อันแขกเพิงร)

ປາ (ចົ້ມ) + ຕພພ = ປາຕພພ (ຄັ້ນຫາຈື້ມ)

ທາ (ໃໝ່) + ຕພພ = ທາຕພພ (ຄົນຫາພິບໃໝ່)

ກວ (ທຳ) + ຄພພ = ກວຄພພ (ລັມຊາເປີ້ງທຳ)

ວາກ (ຄລ່ວງ) + ເອພພ = ວອດອພພ (ລັ້ງຂາວ ພື້ນຄລ່ວງ)

ກວສ (ກລກ) : ຄພພ = ກວສີຄພພ (ລັ້ງພາຫວີ່ກລກ)

ឧបាទ់ (ទី១) : សេរីរោគ = សិរីចន្លែង (តុលាការនឹងទី១)

ລົງ (ໆ) ລົງ ລົງລະບອບ (ລົງປາວເມື່ອໆ) ລົງ

విశ్వ (ప్రోఫెసర్) డాక్టర్ విశ్వాసు (ప్రొఫెసర్ విశ్వాసు)

តួនាទីសម្រាប់ក្រុងពិភពលោក និងក្នុងប្រជាជាតិ និងក្នុងប្រជាជាតិ និងក្នុងប្រជាជាតិ

ចំណុចទី១ គ្រប់គ្រងការសរុបតម្លៃជាបន្ទូល និងការបង្កើតរបស់បន្ទូល (បន្ទូល)

6. ман ปัจจัย ปัจจัยตัวนี้ ลงแล้วคงไว้ตามเดิม เป็นปัจจัยที่บอกปัจจุบันกгал เมื่อ้อนๆ ปัจจัย เช่น โส วิชช สิกุณานิ กมุ่น กโรค แปลว่า อันว่าเขา เรียนอยู่ ชีววิชา ย้อมทำ ชีวกรรมงาน เป็นต้น คำที่ progression ตัวไปจัยนี้ ไม่มีให้ในภาษาไทย

7. ๓ ปัจจัย ปัจจัยตัวนี้ แปลว่า “แล้ว” เมื่อนำไปประกอบกับชาตุ มีลักษณะเหมือน ดิ ปัจจัยในนามกิตต์ ต่างกันแต่ว่า ดิ ปัจจัยเป็นปัจจัยนาม ๓ ปัจจัย เป็นปัจจัยในกิริยา กิตต์ ๓ ปัจจัยเป็นได้ทุกวิชาและแจกวิภาคตินามได้ทั้ง ๓ เพศ

คำที่ปูรุ่งแต่งตัวย ๓ ปัจจัยและมีใช้ในภาษาไทยเท่าที่กำหนดได้ในขณะนี้คือ เป็นชาตุสอง ตัว ลบห้ายชาตุ คง ๓ ปัจจัยไว้ เช่น

คุม (ไป) + ๓ = คต (ไปแล้ว) ในคำว่า ทิวงคต (ไปแล้วสู่ฟ้าคือสิ้นพิราบชั่ว) ยังคงคต (ไปแล้วสู่บ้านคือพระอาทิตย์ตกดิน) เป็นต้น

ชน (เกิด) + ๓ = ชาต (เกิดแล้ว) ในคำว่า ชาตะ (เกิดแล้ว)

ภาส (พุด) + ๓ = ภาสต (พุดแล้ว) ในคำว่า สุภาษิต (คำพูดที่ดี)

สม (ตั้ง) + ๓ = สถิต (ตั้งแล้ว) เช่น คำสถิตอยู่แล้ว

ปูร (เต็ม) + ๓ = ปูรณ, ปุณณ (เต็มแล้ว) ในคำว่า สมบูรณ์ บริบูรณ์ เป็นต้น

8. ตูน ตุوا ตุวน ปัจจัย ๓ ตัวนี้ ลงแล้ว คงรูปไว้ตามเดิมบ้าง เปลี่ยนรูปเป็นอย่างอื่นบ้าง ปัจจัยเหล่านี้แจกวิภาคติไม่ได้ เป็นอดีต已然 แปลว่า “แล้ว” ชาตุตัวเดียวกันชาติไว้ ชาตุสองตัวลบห้ายชาตุและเปลี่ยนรูปเป็นอย่างอื่นบ้างดังนี้

กร (ทำ) + ตุва = กตุва (ทำแล้ว)

คุม (ไป) + ตุวา = คนตุва (ไปแล้ว)

จร (เที่ยวไป) + ตุวา = จรตุва (เที่ยวไปแล้ว)

ตัวอย่างประโยค ปุคคลो ภมุน ภตุва'ช'n ลภติ แปลว่า อันว่าบุคคล ทำแล้วซึ่งการงานย่อมได้ซึ่ง ทรัพย์ เป็นต้น คำที่ปูรุ่งแต่งด้วยปัจจัยเหล่านี้ไม่มีใช้ในภาษาไทย

สรุป : คำนามกิตต์ ใช้เป็นคำนามและคำคุณศัพท์ แจกวิภาคตินามได้ทั้ง ๓ เพศ ส่วนคำ กิริยา กิตต์ ใช้เป็นคำกริยาช่วยได้ บางครั้งใช้เป็นกริยาแท็กได้ หันนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยแต่ละตัว คำกริยา กิตต์ ที่แจกวิภาคติได้ คือ คำกริยาศัพท์ที่ประกอบด้วยปัจจัยเหล่านี้คือ อนุต, ตุวนตุ, ตาวี, อนีย, ตพุพ, ман และ ๓ ปัจจัยส่วน ตูน, ตุวา, ตุวน ปัจจัยเหล่านี้ แจกวิภาคติไม่ได้ดังตัวอย่างที่ กล่าวมาแล้ว

2. วิธีลงอุปสรรค

อุปสรรค คือคำที่นำไปประกอบข้างหน้าศัพท์นามและศัพทกริยา เพื่อให้มีความหมาย
แปลกออกไป ถ้านำไปประกอบหน้าศัพท์นาม ศัพท์นามนั้น จะมีความหมายคล้ายคำคุณศัพท์
เช่น สุ + วนิช = สุวนิช (ผิวงาม) ปริ+ญา = ปริญญา (ความรู้รอบ) ปฏิ+ทิน = ปฏิทิน (เฉพาะวัน)
เป็นต้น ถ้านำอุปสรรคไปประกอบหน้ากริยาศัพท์ กริยาศัพทนั้นจะมีความหมายคล้ายกริยาวิเศษน์
เช่น วิ+ชานาติ = วิชานาติ (ย่อมรู้แจ้ง) อนุ+จรติ = อนุจรติ (ย่อมตามเที่ยวไป)

นักภาษาศาสตร์ได้ตั้งข้อสังเกตว่า เดิมที่เดียวคำอุปสรรค อาจจะเป็นคำเติมทึ้งคำเหมือน
คำสามาส เมื่อกาลเวลาผ่านไป เกิดการกร่อนเสียงของคำหน้า คำหน้าจึงกลายเป็นพียงส่วนของคำ
ไป ลักษณะเช่นนี้ คล้าย ๆ คำกร่อนเสียงในภาษาไทย เช่น มาก กร่อนเสียงเป็น มะ ในคำว่า
หมายม่วง เป็น มະม่วง หมายพร้าว เป็น มະพร้าว ตัว กร่อนเสียงเป็น ตะ ในคำว่า ตัวขาน
เป็น ตะขาน เป็นต้น

อุปสรรค mimic 20 คำคือ

บลสี	ตันสกฤต	คำแปล
1. อติ	อติ	ยิ่ง, เกิน, ล่วง
2. อธิ	อธิ	ยิ่ง, ใหญ่, ทับ
3. อนุ	อนุ	น้อย, ภัยหลัง, ตาม
4. อป	อป	ปราศ, หลีก
5. อปิ หรือ ปิ	อปิ หรือ ปิ	ใกล้, บน
6. อภิ	อภิ	ยิ่ง, ใหญ่, จำเพาะ, ข้างหน้า
7. อوا หรือ โอ	อوا หรือ โว	ลง
8. ออา	อา	ทั่ว, ยิ่ง, กลับความ
9. อุ	อุตุ	ขึ้น, นอก
10. อุป	อุปุ	เข้าไป, ใกล้, มั่น
11. ทุ	ทุสุ	ช้ำ, ยาก
12. นิ	นิ	เข้า, ลง
13. นิสุ	นิสุ	ไม่มี, ออก
14. ป	ปุร	ทั่ว, ข้างหน้า, ก่อน, ออก

15.	ปฏิ	บุรติ	เฉพาะ, ตอบ, ทวน, กลับ
16.	ปรา	ปรา	กลับความ
17.	ปริ	ปริ	รอบ
18.	วิ	วิ	วิเศษ, แจ้ง, ต่าง
19.	สม	สม	พร้อม, กับ, ดี
20.	สุ	สุ	ดี, งาม, ง่าย

ความหมายของอุปสรรค

อุปสรรค มีความหมาย 3 อย่างคือ

1. ความหมายเดิม
2. ความหมายตรงกันข้าม หรือ กลับความ
3. ความหมายต่างออกไป

ออกล่าวยแต่ละอย่างโดยสังเขปดังนี้

1. ความหมายเดิม

อุปสรรคที่มีความหมายในทางเดียว เช่น วิ อติ อธิ อภิ ส์ สุ ลง ข้างหน้าคำนามหรือคำกริยา ทำให้คำนามหรือคำกริยาไม่มีความหมายเดิม

ลงหน้าคำนาม

ชา (ความรู้) ลง วิ เป็น วิชชา (ความรู้แจ้ง)
 เทว (เทวดา) ลง อติ เป็น อติเทพ (เทวดายิ่งใหญ่)
 ราช (พระราชา) ลง อธิ เป็น อธิราช (พระราชาผู้ยิ่งใหญ่)
 ชน (ชน) ลง อภิ เป็น อภิชน (ชนผู้ยิ่งใหญ่)
 วัณณ (ผิว) ลง สุ เป็น สุวัณณ (ผิวงาม)
 คุณ (การไป) ลง ส์ เป็น สงคุณ (การไปดี)

ลงหน้าคำกริยา

ชานาติ (ย้อมรู้) ลง วิ เป็น วิชานาติ (ย้อมรู้แจ้ง)
 กมติ (ย้อมก้าว) ลง อติ เป็น อติกมติ (ย้อมก้าวล่วง)

วัสดิ (ย่อมอยู่) ลง อธิ เป็น อธิวัสดิ (ย่อมอยู่ทับ)
ชานาติ (ย้อมรู๊) ลง อกิ เป็น อกิชานาติ (ย้อมรู๊ยิ่ง)
จารติ (ย้อมเที่ยวไป) ลง ส์ เป็น สณุจารติ (ย้อมเที่ยวไปพร้อม)

2. ความหมายตรงกันข้าม

อุปสรรคบางคำมีความหมายตรงกันข้าม เช่น อา ปรา วิ ปฏิ และ นิสุ อุปสรรคเหล่านี้ เมื่อลงหน้าคำนามศัพท์และกริยาศัพท์ ทำให้คำนามศัพท์และกริยาศัพท์มีความหมายตรงกันข้าม

ลงหน้าคำนาม

คอม (การไป) ลง อา เป็น อาคอม (การมา) บางที่เป็น อาคอม
ชย (ความชนะ) ลง ปรา เป็น ปราชย (ความพ่ายแพ้)
สมร (ความจำ) ลง วิ เป็น วิสมร (ความลืม)
อนีก (กองทัพ) ลง ปฏิ เปลี่ยน ปฏิ เป็น ปจุจ+อนีก - ปจุจนีก (ข้าศึก)
ภย (ความกลัว) ลง นิสุ เป็น นิรภย - นิรภัย (ไม่มีความกลัว)

ลงหน้าคำกริยา

คุณติ (ย่อมไป) ลง อา เป็น อาคุณติ (ย่อมมา)
เชติ (ย่อมชนะ) ลง ปรา เป็น ปราเชติ (ย่อมพ่ายแพ้)
กีนาติ (ย่อมซื้อ) ลง วิ เป็น วิกีนาติ (ย่อมขาย)

ฯลฯ

3. ความหมายต่าง ๆ ออกໄປ

อุปสรรคบางคำเมื่อนำไปประกอบหน้าคำนามและคำกริยา ทำให้คำนามและคำกริยา มีความหมายต่างจากความหมายเดิม บางทีก็ไม่ต่างมากนัก

ลงหน้าคำนาม

การ (การทำ, ผู้ทำ) เป็นคำนามกิตติ์ ลงอุปสรรค มีความหมายต่าง ๆ ดังนี้
ลง อา เป็น อาการ (การทำตลาด, การไม่ทำ)
ลง วิ เป็น วิการ (การทำแปลงออกໄປ, ผิดปกติ)
ลง อธิ เป็น อธิการ (การทำยิ่ง, ผู้เป็นใหญ่)

ลง อนุ เป็น อนุการ (การทำตาม, ผู้น้อย)
ลง อุป เป็น อุปการ (การเข้าไปทำ) ไทยใช้ อุปการะ
ลง บูร เป็น บูรการ (การทำก่อน, ผู้ทำก่อน) ไทยใช้ ประการ
ลง ปฏิ เป็น ปฏิการ (การทำตอน, ผู้ทำตอน) ไทยใช้ ปฏิการ
ลง ปริ เป็น ปริการ (การทำรอบ). ไทยใช้เป็น บริการ
ลง สม เป็น สงugar หรือ สมการ (การทำพร้อม, ผู้ทำพร้อมกัน) ไทยใช้เป็น สมการ
ในความหมายต่างจากนี้

ลงหน้าคำกริยา

กรุ ชาตุ แปลว่า ทำ ประกอบด้วย โว ปัจจัย และ ติ วิภาคติมีรูปเป็น กโตรติ (ย่อมาทำ)
เมื่อลงอุปสรรคหน้าคำ กโตรติ มีความหมายต่าง ๆ ดังนี้

ลง อา เป็น อากรโตรติ (ย่อมาทำทั่ว, ย่อไม่ทำ) คำที่แปลว่าย่อไม่ทำ นิยมใช้คำว่า
น กโตรติ หรือ อกโตรติ สำหรับ อ (ไม่) นิยมใช้กับวิภาคติในหมวดดีตugal เช่น อกริ (ไม่ทำแล้ว)
เป็นต้น

ลง วิ เป็น วิกโตรติ (ย่อมาให้เปลกออกไป)

ลง อธิ เป็น อธิกโตรติ (ย่อมาบิ่ง)

ลง อนุ เป็น อนุกรโตรติ (ย่อมาตาม)

ลง อุป เป็น อุปกรโตรติ (ย่อมาเข้าไปทำ)

ลง บูร เป็น บูรกรโตรติ (ย่อมาทำก่อน)

ลง ปฏิ เป็น ปฏิกรโตรติ (ย่อมาทำตอน หรือ ทำเฉพาะ)

ลง ปริ เป็น ปริกรโตรติ (ย่อมาทำรอบ)

ลง สม เป็น สงugar กโตรติ (ย่อมาทำพร้อม)

แม่คำกริยา (ชาตุ) อื่น ๆ ก็มีนัยนี้

อุปสรรคเหล่านี้ เมื่อนำมาใช้ประกอบหน้าคำนามและคำกริยา มีรูปคำและมีความหมาย
ดังกล่าวมาแล้ว ต่อไปนี้ขอนำรูปคำที่ประกอบด้วยอุปสรรค มีความหมายเปลกออกไปดังกล่าว
มาแล้วและคำส่วนมากมีใช้ในภาษาไทย ขอเรียงไปตามลำดับคำอุปสรรค ดังนี้

อติ (ยิ่ง, เกิน, ส่วน)

อติเทว (เทวดาผู้ยิ่งใหญ่) อติราช (พระราชาผู้ยิ่งใหญ่)

ອຕີ່ຈນ | (ຫນຸ້ຍຶ່ງໃໝ່) ອຕີ່ຈາດີ (ກາຮເກີດ-ຈາຕີທີ່ຍຶ່ງໃໝ່)
ອຕີ່ກຸກມຕີ (ຢ່ອມກ້ວວລ່ວງ) ອຕີ່ຈານາຕີ (ຢ່ອມຮູ້ຍຶ່ງ)

ໍາລັງ

ອຕີ (ຍຶ່ງ, ໄໝ່, ທັບ)

ອຕີສຸກກາຮ (ກາຮສັກກະຮົງ) ອຕີປົດ (ເຈົ້ານາຍໃໝ່-ອຕີບົດ)

ອຕີປັນຍູ້ (ຄວາມຮູ້ຍຶ່ງ) ອຕີຮາຊ (ພຣະຮາຊາຜູ້ຍຶ່ງໃໝ່) ອຕີຕື່ລ (ຕີລໃໝ່)

ອຕີເສຕີ (ຢ່ອມນອນທັບ) ອຕີຈົກຕີ (ຢ່ອມເດີນລ່ວງ) ໆລັງ

ອນຸ (ນ້ອຍ, ພາຍຫລັງ, ຕາມ)

ອນຸນາຍກ (ນາຍກຸ້ນ້ອຍ) ອນຸໜີ (ຜູ້ເກີດພາຍຫລັງ-ນ້ອງ) ອນຸໜັນ (ຄົນເກີດຫລັງ) ອນຸກະຍາ
(ກະຍານ້ອຍ) ອນຸຮາຊ (ພຣະຮາຊານ້ອຍ) ອນຸໂລມ (ຕາມຂນ) ອນຸສຽນ (ຕາມຮະລຶກ) ນໍາໜ້າກະຍາ
ເຊັ່ນ ອນຸຄຸຈຸດຕີ (ຢ່ອມໄປຕາມ) ອນຸກໂຮຕີ (ຢ່ອມທຳຕາມ) ອນຸຈົກຕີ (ຢ່ອມເດີນຕາມ) ອນຸກຸ່າທີ (ຕາມຮັກໝາ)
ເປັນດັນ

ອປ (ປຣາສ, ພລືກ)

ອປມຸກລ (ປຣາສຈາກມຸກລ) ອປຍຄ (ປຣາສຈາກຍຄ) ອປເປີ (ຈົງຫລືກໄປ) ເປັນດັນ

ອປີ ຢ້ອງ ປີ (ໄກລັ້ງ, ບນ)

ອປົກຈຸນ (ໄກລັ້ກແຮ້) ອປົກຄຸນ ບ. ອປົກຮຸນ ສ. (ໄກລັ້ໜຸ) ອປົກຮານ (ເຄື່ອງວາງຂ້າງບນ)
ປົກທິ (ຢ່ອມວາງຂ້າງບນ-ປິດ) ເປັນດັນ

ອກີ (ຍຶ່ງ, ໄໝ່, ຈຳພາະ, ຂ້າງໜ້າ)

ອກີ່ຈນ (ຫນຸ້ຍຶ່ງໃໝ່) ອກີ່ຈາດີ (ຈາຕີຍຶ່ງໃໝ່) ອກີ່ມຸມ (ຮຣມອັນຍຶ່ງ) ອກີ່ງູປ (ງູປໃໝ່)
ອກີສິທຸນີ (ຄວາມສໍາເຮົ້ອນຍຶ່ງ) ອກີ່ງູ (ຜູ້ເປັນໃໝ່) ອກີ່ຫຼາມາ (ຄວາມເພື່ອເພາະ) ອກີ່ປາລ (ກາຮຮັກໝາຍຶ່ງ)
ໄທຍໃຫ້ເປັນ ອກີ່ປາລ ອກີ່ມຸນ (ໜ້າເພາະ, ໜ້າໃໝ່) ອກີ່ກມຕີ (ຢ່ອມກ້ວວໄປຂ້າງໜ້າ) ອກີ່ກຸ່າທີ
(ຢ່ອມຮັກໝາເພາະ) ເປັນດັນ

ອວ ຢ້ອງ ໂອ (ຄຈ)

ອວດາຮ (ກາຮຂ້າມລົງ) ອວສານ (ກາຮສິ້ນສຸດລົງ) ອວຫາຮ (ກາຮນໍາລົງ) ອວໝຍ (ກາຮໜະລົງ)
ອວສີໂຣ (ມື້ຫວັລງ) ໂອຕົກຕີ (ຢ່ອມຫຍັ້ງລົງ) ເປັນດັນ

ອາ (ທັ້ວ, ຍຶ່ງ, ກລັບຄວາມ)

ອາກາຮ (ກາຮທຳທັ້ວ) ອາຈາຮຸຍ (ຜູ້ປະພຸກຕີຍຶ່ງ) ອາທິຕຸຍ (ສວ່າງທັ້ວ) ອານໜຸກ (ຄວາມ

ເພລີດເພລີນຍິ່ງ) ອາພານ (ຄວາມເປີຍດເບີນຍິ່ງ) ອາກຣນ (ເຄື່ອງປະຕັບຍິ່ງ) ອາກາ (ແສງສວ່າງທົ່ວ) ອາປຸ່ຽດ (ຍ່ອມເຕີມທົ່ວ) ອາຄຈຸດຕີ (ຍ່ອມນາ) ອາເນຕີ (ຍ່ອມນຳມາ) ອາກາຕີ (ຍ່ອມສວ່າງຍິ່ງ) ເປັນດັນ

ອຸທຸ ສ. ອຸ ບ. (ຂຶ້ນ, ນອກ)

ອຸຖຍ (ກາຮັງຂຶ້ນໄປ) ອຸທາຮຣນ (ກາຮຍກຂຶ້ນມາເປັນຕ້ວຍໆຢ່າງ) ອຸໂໂນໜີ (ຄວາມກຶກກ້ອງຂຶ້ນ) ອຸທີສ (ແສດງຂຶ້ນ) ອຸປຸດຸຕີ (ກາຮເກີດຂຶ້ນ) ອຸຖຸເທສ (ກາຮແສດງຂຶ້ນ) ອຸຖຸເຈກ (ກາຮຕັດຂຶ້ນ) ອຸຖຸຮຣນ (ກາຮຍກຂຶ້ນ) ອຸຖຸຈຸຈ (ຄວາມພຸ່ງໜ້ານຂຶ້ນ) ອຸຄຸຈຸດຕີ (ຍ່ອມຂຶ້ນໄປ) ເປັນດັນ

ອຸປ (ເຂົ້າໄປ, ໄກລົ້, ມັນ)

ອຸປຣາຊ (ໄກລ້ເປັນພຣະຣາຊາ) ອຸປນາຍກ (ຮອງນາຍກ) ອຸປກຣນ (ກາຮເຂົ້າໄປທຳ) ອຸປກີເລລ (ກາຮເຂົ້າໄປເຄຣ້າໝອງ) ອຸປຈາກ (ກາຮເຂົ້າໄປໄກລ້) ອຸປໂກ ອຸປໂກຄ (ກາຮເຂົ້າໄປໃຫ້ສອຍ) ອຸປນີສຸສຍ (ກາຮເຂົ້າໄປປະພຖີ) ອຸປມາ (ກາຮເຂົ້າໄປປະຍົບເທີຍບ) ອຸປາທານ (ກາຮຍືດມັນ) ອຸປຈິນາຕີ (ຍ່ອມເຂົ້າໄປສັ່ງສມ) ອຸປຈຸດຕີ (ຍ່ອມເຂົ້າໄປໄກລ້) ອຸປາທິຍຕີ (ຍ່ອມທີ່ອມັນ) ເປັນດັນ

ຖ ບ. ຖຸສ ສ. (ຂ້ວ, ຍາກ)

ຖຸຄຸນຸ່ງ (ກລື່ນຂ້ວ) ຖຸກກຣ (ທຳຍາກ) ຖຸຈຸຈົດ (ປະພຖີຂ້ວ) ຖຸປູປູ້ມູ້າກຣາມ) ຖຸຄຸດຕີ (ໄປຂ້ວ) ຖຸພຸກາສີຕ (ຄ້ອຍຄໍາທີ່ກ່າວຂ້ວ) ຖຸພົກົງກຍ (ກໍຍົດ້ອກຫາວາຫາກໄດ້ຍາກ) ຖຸພຸລ (ມີກຳລັງນ້ອຍ) ຖຸສຸສີລ (ມີເຄີລຂ້ວ) ຖຸກຸກໂຮຕີ (ຍ່ອມທຳຍາກ) ຖຸຈຸຈົດ (ຍ່ອມປະພຖີຂ້ວ) ຖຸພຸກາສົດ (ຍ່ອມກ່າວຂ້ວ) ຖຸຄຸຈຸດຕີ (ຍ່ອມໄປຂ້ວ) ເປັນດັນ

ນີ (ເຂົ້າ, ລົງ)

ນິວາສ, ນິເວສນ (ກາຮເຂົ້າອຸ່ງ) ນິທານ (ກາຮໃຫ້ລົງ) ນິຫານ (ກາຮັ້ງລົງ) ນິຫີ (ກາຮັ້ງລົງ) ນິປາຕ (ກາຮຕກລົງ) ນິພຸນຸ່ງ (ກາຮຜູກເຂົ້າ, ກາຮແຕ່ງ) ນິຍມ, ນິຍາມ (ກາຮກໍາຫັດລົງ) ນິສີທນ (ກາຮຈມລົງ-ກາຮນັ້ງ) ນິຄຈຸດຕີ (ຍ່ອມເຂົ້າຖື່ງ) ນິກຸ່ງຊຸມຕີ (ຍ່ອມອ່າເຂົ້າ) ນິຂົນຕີ (ຍ່ອມຊຸດລົງ) ນິທິທຕີ (ຍ່ອມຕັ້ງລົງ) ເປັນດັນ

ນີ ບ. ນິສຸ ສ. (ໄໝມື້, ອອກ)

ນິຮນຸດຮາຍ (ໄໝມື້ອັນຕຣາຍ) ນິຮນຸຕຣ (ໄໝມື້ຮະຫວ່າງ) ນິຮາມຍ (ໄໝມື້ໂຮຄ) ນິຮາສ (ໄໝມື້ຄວາມໜວງ) ນິຮຖຸກ່າ (ໄໝມື້ຄວາມທຸກ່າ) ນິຮກຍ (ໄໝມື້ຄວາມກລ້ວ) ນິຮຄຸນ (ໄໝມື້ຄວາມຕີ) ນິຮມລ

(ไม่มีมลทิน) นิมิต (ไม่มีนิมิต) นิพพาน (ความดับไม่มีเหลือ) นิกุจุณติ (ย้อมฉุดออก) นิคุจุณติ (ย้อมออกไป) นิกขมติ (ย้อมไม่ออดทน) เป็นต้น

ป. บ. บูร ส. (หัว, ข้างหน้า, ก่อน, ออก)

ปัญญา บ. บูรชญา ส. (ความรู้หัว) ปกติ (การทำหัว) ปกรณ (การทำหัว) บุรการ (การทำหัว) บกิณุณก (เกลื่อนกล่นหัว) ปណาม (การน้อมไปหัว) ปภา (แสงสว่างหัว) ปหาน (การละหัว) บุรมາท (มัวเมากหัว) บุรยุกต (ประกอบหัว) บูรเทศ (แสดงหัว) บุรทีป (สว่างหัว) บุราภ (เริ่มหัว) ปสุสาส (การหายใจออกหัว) ปชานาติ (ย้อมรู้หัว) ปacheติ (ย้อมไปข้างหน้า) ปภาติ (ย้อมมี (เกิด) ก่อน) ปคุณรติ (ย้อมให้หลอก) เป็นต้น

ปฏิ (เฉพาะ, ตอน, วน, กลับ)

ปฏิปตุติ (การทำถึงเฉพาะ) ปฏิกรณ (การทำเฉพาะ) ปฏิกิริยา (การทำเฉพาะ) ปฏิญญา (ความรู้เฉพาะ) ปฏิญญาณ (ความรู้เฉพาะ) ปฏิทิน (เฉพาะวัน) ปฏิปกุข (ฝ่ายตรงกันข้าม) ปฏิปต (วนทาง-สวนทาง) ปฏิวจน (คำตอบ) ปฏิภาค (ส่วนตอบ) ปฏิโอม (วนวน) ปฏิภาต (วนลม) ปฏิเสต (วนกระแสน) ปฏิวจติ (ย้อมตอบ) ปุจชาคุณติ (ย้อมกลับมา) ปฏิเทติ (ย้อมถวายเฉพาะ) เป็นต้น

ปรา (กลับความ)

ปราษย (ความพ่ายแพ้) ปราชิก (ผู้พ่ายแพ้) ปราภา (ความเสื่อม) คำนีตรองกันข้ามกับคำว่า ภา (ความเจริญ) ปราเชติ (ย้อมพ่ายแพ้) ปราภาติ (ย้อมเสื่อม) เป็นต้น

ปริ (รอง)

ปริญญา บ. ปริชญา ส. (ความรู้รอง) ปริกนุน บ. ปริกรุม ส. (การทำรอบ) ปริกบุป บ. ปริกลุป (ความดำรงรอบ) ปริจัค (การสลารอบ) ปริจาริกา (ผู้หญิงประพฤติรอบ) ปริจฉะ (การตัดรอบ) ปริชน (คนโดยรอบ) ปริชายิก (ผู้นำรอบ) ปรินิพพาน (ความดับโดยรอบ) ปริโภค (การกินโดยรอบ) ปริมณฑล (บริเวณรอบ) ปริယาย (เป็นไปโดยรอบ) ปริมาณ (กำหนดโดยรอบ) ปริสุทธิ (ความบริสุทธิ์โดยรอบ) ปริวรรต (ปริวรรตหมุนไปโดยรอบ) ปริหาร (นำไปโดยรอบ) ปริชานาติ (ย้อมรู้รอบ) ปริกุณชติ (ย้อมกินโดยรอบ) ปริพุกมติ (ย้อมหมุนโดยรอบ) ปริจารติ (ย้อมเดินโดยรอบ) เป็นต้น

วิ (วิเศษ, แจ้ง, ต่าง)

วิการ (การทำวิเศษ, การทำตรงกันข้าม) วิจาร (ความประพฤติวิเศษ) วิจัย (การสั่งสมวิเศษ) วิชย (ความขณะวิเศษ) วินัย (การแนะนำวิเศษ) วิญญา (ผู้รู้วิเศษ) วิปสุสนา (การเห็นแจ้ง) วิローン (ความรุ่งเรืองวิเศษ) วิราทวน (ความเจริญวิเศษ) วิวิช (เมื่อย่างต่าง) วิชานาติ (ย้อมรู้แจ้ง) วิวรติ (ย่อเมเปิด) วิภาสติ (ย่อเมกล่าววิเศษ) เป็นต้น

ส์ (พร้อม, กับ, ดี)

สงกร (การทำร่วมกัน) สัญชาติ (การเกิดพร้อมกัน) สัญจร (การเที่ยวไปพร้อมกัน) สงขาร (การทำพร้อมกัน) สงคุม (การไปพร้อมกัน) สงว拉斯 (การอยู่ด้วยกัน) สัญฉบิ (มีผัวดี) สงคห (การถือเอาพร้อมกัน) สงคายนา (การสวัดพร้อมกัน) สงหาร (การทำลายพร้อมกัน) สัญจารติ (ย่อเมเที่ยวไปพร้อมกัน) สมกุณฑติ (ย่อเมกินพร้อมกัน)

สุ (ดี, งาม, ง่าย)

สุกร (การทำง่าย) สุคติ (การไปดี) สุคนธ (กลิ่นดี) สุชน (คนดี) สุมน (ใจดี) สุวนัน (ผัวดี) สุภาวด (ความเป็นอยู่ดี) สุนกุณฑต (ฤกษ์ดี) สุเนตต (ตาดี) สุภาษิต (คำพูดที่กล่าวดีแล้ว) สุภาษติ (ย่อเมกล่าวดี) สุจารติ (ย่อเมประพฤติดี) สุลิขติ (ย่อเมเขียนดี) ฯลฯ

3. วิชีasma

asma คือการนำคำบาลีสันสกฤตตั้งแต่ 2 บทขึ้นไปรวมเป็นบทเดียวเกิดเป็นคำใหม่มีความหมายใหม่ เช่น สุนทร์ วจน = สุนทรวน (คำพูดดี) กฎสุส ปุตุโต = กฎบุตร (กฎบุตร) เป็นต้น

คำasma มีลักษณะคล้ายกับคำซ้อนและคำประสมในภาษาไทย กล่าวคือนำคำตั้งแต่ 2 คำมารวมกัน โดยมีคำใดคำหนึ่งเป็นคำตัวตั้ง คำอื่น ๆ เป็นคำขยาย ต่างกันและพำนัชขยายของภาษาไทยเรียงไว้ข้างหลัง คำขยายของบาลีสันสกฤตเรียงไว้ข้างหน้า

วิชีการasma

การนำบาลีสันสกฤตตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปรวมกันเป็นคำหนึ่งคำเดียวกันนั้น มีวิธีการอยู่ 2 ชนิดคือ

1. สุคุณasma คือasmaที่ลบวิภัติ หมายถึงลบวิภัติของบทหน้าออก นำมาอยู่ข้างเป็นบทเดียวกันกับบทหลัง บทหลังคงวิภัติไว้ตามเดิม เช่น

ສຸນທຽມ ວຈນ = ສຸນທຽມ (ຄຳພູດຕີ) ລບນິຄຄຫີຕອງບກທ້າທີ່
ວໂຮ ທໂນ = ວຣະໂນ (ຄນປະເສຣີ) ລບ ໂອ ທີ່ວໂຮ ເສີຍ
ກຸລສຸສ ປຸດຕູໂຕ = ກຸລປຸດຕູໂຕ (ບຸຕຣແໜ່ງສຸກລ) ລບ ສຸສ ຂອງ ກຸລ ເສີຍ
ໂຈຮສຸມາ ກຍ = ໂຈຮສຸມາ (ກັຍແຕ່ໂຈຮ) ລບ ສຸມາ ທີ່ໂຈຮ ເສີຍ

2. ອຸດຸຕສມາສ ຄືອສມາສທີ່ໄມ່ລບວິກັດຕີ ພາຍຖິ່ງບກທ້າໃຊ້ວິກັດຕີຂະໜາດ ເວລານໍາມາຮວມ
ກັບບກທລັງ ຄົງວິກັດຕີໄວ້ຕາມເດີມ ເຊັ່ນ

ບຸປຸເພ ສນຸນິວາໂສ = ບຸປຸເພສນຸນິວາໂສ (ກາຮອຢູ່ຮ່ວມກັນໃນປາງກ່ອນ) ເສີຍ ໂອ ຂອງບກ
ທ້າຄົງໄວ້ຕາມເດີມ)

ທິວ ດໂຕ = ທິວຸກໂຕ (ໄປແລ້ວສູ່ຝ້າຄືອຕາຍ) ຄົງນິຄຄຫີຕີ (.) ບກທ້າໄວ້ ເພີຍແຕ່ເປັນ
ເປັນ ກ ເພົ່າມີພັນຍຸ່ນຂະໜະວົຣຄືອ ຕ້ວ ດ ມາຂ້າງຫລັງ

ປະເກທຂອງສມາສ

ສມາສແບ່ງອອກເປັນ 6 ປະເກທດີອ

1. ກັມມຮາຍສມາສ
2. ກຶກສມາສ
3. ຕັປປຸຣີສມາສ
4. ກວັນທວສມາສ
5. ອັພຍືກວາສມາສ
6. ພຸພພິສມາສ

ຂອອົບຍັຍແຕ່ລະປະເກທໂດຍສັງເບີປັດໜີ

1. ກັມມຮາຍສມາສ

ກັມມຮາຍສມາສ ພາຍຖິ່ງສມາສທີ່ຍ່ອບທ 2 ບກທີ່ມີວິກັດຕີແລະຈະເສນອກັນ ໂດຍມີບກທນີ້
ເປັນບກທ້ານາມ ທໍາໜ້າທີ່ເປັນປະຮານ ອີກບກທນີ້ເປັນບກຄຸນນາມ ທໍາໜ້າທີ່ເປັນບກຂໍຍາຍ ທີ່ວີ
ເປັນບກຂໍຍາຍທັງສອງບກກີ່ໄດ້ ເຊັ່ນ

ມໜູນຕິ ກຍ = ມໜາກຍ (ກັຍອັນໄຫຍ່)

ນີ້ລຳ ອຸປຸປລຳ = ນີ້ລຸປຸປລຳ (ບັວເຂີຍວ)

ວໂຮ ຈ ອຸດຸຕູໂຕ ຈ = ວຣຸດຸຕູໂມ (ທັງປະເສຣີແລະສູງ)

ກັມມຮາຍສມາສ ແບ່ງອອກເປັນ 6 ຜົນດີອ